

Трансмедіація контенту українських новинних ресурсів

О. В. Хворостина

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Paper received 26.01.2016; Accepted for publication 10.02.2016.

Анотація. З огляду на особливості сприйняття інформації у мережі новинні ресурси звертають особливу увагу на подання повідомлень у різних формах та на різних платформах. У статті визначено поняття «трансмедіація» та сфери, в яких використовується цей термін. Окреслено межі понять «трансмедіація», «мультимедійність», «кросплатформність» та «кросмедійність». Проаналізовано, як українські новинні ресурси розкривають трансмедійний наратив у різних формах та на різних платформах.

Ключові слова: трансмедіація, новинний ресурс, наратив, форма подання інформації, платформа.

Вступ. У зв'язку із поширенням комп'ютерних технологій, все більшою популярністю мережевих видань як джерела новинної інформації змінюються моделі подання інформації. З огляду на особливості сприйняття інформації у мережі, зокрема складність сприйняття великого обсягу інформації, поданої в одній формі, мережеві видання почали звертати особливу увагу на подання повідомлень у різних формах (медіумах) та на різних платформах. Проте, явище трансмедіації є малодослідженим, особливо в українському науковому дискурсі. Виникає проблема нерозрізнення понять «трансмедіація», «мультимедійність», «кросплатформність» та «кросмедійність». Крім того, поза увагою науковців залишився такий аспект, як вивчення явища трансмедіації в українських мережевих виданнях.

Короткий огляд публікацій по темі. Вчені досліджують явище трансмедіації у двох аспектах: 1) у галузі педагогіки (transmediation) – як засіб покращення якості навчання учнів та студентів (П. А. Мажи, Дж. Г. Літ [1], А. Хілл [2], К. Міллз [3], П. Гутьєрез [4]); 2) у галузі медіа (transmediation, transmedia storytelling, transmedia narrative) – як засіб для розширення можливостей розповіді (К. Міллз [3], П. Гутьєрез [4], Р. Салковіч [5], К. А. Сколарі [6], А. Сангаланг, Дж. М. Квінтеро Джонсон, К. Е. Саянсіо [7], Г. Дженкінз [8]). Науковець Л. М. Городенко ґрунтовно дослідила властивості мережевої комунікації, зокрема мультимедійність.

Мета дослідження – з'ясувати зміст поняття «трансмедіація» та прояви цього явища в українських новинних ресурсах. Щоб досягти поставленої мети, необхідно виконати такі завдання: 1) визначити поняття «трансмедіація»; 2) окреслити межі понять «трансмедіація», «мультимедійність», «кросплатформність» та «кросмедійність»; 3) проаналізувати явище трансмедіації в українських новинних ресурсах.

Матеріали і методи. У дослідженні застосовано такі наукові методи: аналіз наукових джерел та метод узагальнення (для визначення ступеня вивченості теми, окреслення загальної проблематики), аналізу і синтезу, індукції та дедукції, компаративний метод (для тлумачення поняття «трансмедіація» та з'ясування меж термінів «трансмедіація», «мультимедійність», «кросплатформність» та «кросмедійність»), описовий метод у сукупності із аналітико-синтетичним методом (для дослідження явища трансмедіації у мережевих виданнях).

Результати та їхнє обговорення. Для того, щоб проаналізувати трансмедіацію контенту українських мережевих видань, необхідно з'ясувати поняття «трансмедіація», особливості дослідження цього явища, сфери, в яких використовується цей термін.

Трансмедіація означає переклад контенту з однієї знакової системи в іншу. Кожна знакова система або режим (тобто використання різних форм подання інформації – тексту, ілюстрацій, аудіо, відео – та їх поєднань) має унікальні організаційні принципи, охоплювані елементи і сукупність елементів. Відсутність еквівалентності між режимами є каталізатором трансмедіації.

Науковці П. А. Мажи та Дж. Г. Літ експериментально підтвердили свою гіпотезу: процес трансмедіації допомагає студентам вийти за межі буквального перекладу, пропонує більш глибоке і комплексне розуміння теми, основане на формі [1, с. 334-335]. Впровадження трансмедіації у навчальний процес пов'язане із проблемно орієнтованим навчанням та використанням мультимодальностей [1, с. 328], причому мультимодальність визначається як взаємозв'язок двох або більше режимів або форм інформації.

Науковець А. Хілл довів, що використання мультимодальностей підвищує якість навчання, надає студентам можливість знаходити нові смисли та значення і спілкуватися, використовуючи не лише текст та усне мовлення [2, с. 452]. У процесі використання мультимодальностей студентам пропонують представити їхнє розуміння прочитаного тексту в іншій формі. Таким чином студенти не копіюють спосіб, яким була подана інформація. Це спонукає до критичного мислення та вироблення нового знання.

Дослідниця К. Міллз пояснює, що в процесі трансмедіації реципієнти створюють нові зв'язки між кількома режимами. Переосмислення семіотичного контенту з первинної репрезентації інформації вимагає від студентів більше, ніж проста передача або відтворення смислу. Вона охоплює інтерпретацію смислу між системами символів з різними рівнями трансформації [3, с. 60].

Вчений П. Гутьєрез наголошує на тому, що трансмедіація у викладанні спрямовує студента через різні медіаформати, зацікавлюючи його у темі, причому розповідь для студента стає більш яскравою та особистісною [4, с. 32].

Отже, трансмедіація дає можливість студентам розширити їхнє мислення, пов'язувати повідомлення

між собою. Це забезпечує генеративне і рефлексивне мислення в процесі відтворення контенту за допомогою різних знакових систем. До того ж трансмедіація дає можливість реципієнту бути посередником між значеннями в альтернативних знакових системах, підтримуючи різні модальності.

Розглянемо тепер явище трансмедіації у галузі медіа. Спеціаліст з цифрових технологій та бізнес-аналітик Р. Салковіц звертає увагу на те, що сьогодні тренд розповіді за допомогою трансмедіації розвивається та набирає популярності. Історія поширюється через ряд платформ: від книги до кіно і телебачення, соціальних та інтерактивних медіа. Це спонукає авторів переосмислити старі поняття структури розповіді і тонко, ненав'язливо впливати на нове покоління читачів, які очікують, що кожна розповідь є калейдоскопічною, забезпечує ефект присутності, впливаючи на реципієнта через кілька каналів сприйняття, є кросплатформною та кросмедійною [5, с. 24].

Науковець К. Міллз звертає увагу на те, що трансмедіація є центральною у виробництві цифрових текстів, тому що вона охоплює переклад семіотичного контенту через дискретні знакові системи, притаманні програмним інтерфейсам. Дослідниця К. Міллз доводить, що цифровий інтерфейс є складним інструментом для створення знаків, адже кожен цифровий інтерфейс вимагає, щоб користувачі розуміли дискретну систему створення знаків (наприклад, іконки, навігаційні інструменти, випадаюче меню) з внутрішньою логікою, що повинно бути зрозуміло для зміни смислів [3, с. 62].

Дослідник медіа К. А. Сокларі вважає, що трансмедійна розповідь – це особлива нарративна структура, яка розширюється через різні мови (словесні, знакові тощо) і медіа (кіно, комікси, телебачення, відеоігри тощо) [6, с. 587].

Вчені А. Сангаланг, Дж. М. Квінтеро Джонсон, К. Е. Саянсіо стверджують, що трансмедіація забезпечує зближення традиційних медіаформатів з медіатехнологіями та збільшення аудиторії з різними інтересами. Важливим є те, що трансмедійна розповідь дає цільовим аудиторіям можливість брати участь у нарративі на різних медіаплатформах [7, с. 128]. Участь аудиторії у розповідях є важливим фактором, тому що залученість аудиторії може знизити опір та підвищити результативність повідомлення.

Побудова картини світу на основі нарративу займає центральне місце в трансмедіації. Науковець Г. Дженкінз пояснює: трансмедійні нарративи є більш повними та цікавими для аудиторії, якщо вони подані на багатьох платформах, але кожен нарратив сам по собі має бути повною історією. Трансмедійні процеси охоплюють створення комплексної картини світу, яка може являти собою чергування оповідань із спільною сукупністю образів [8]. Отже, кожна нарративна нитка формує більш загальну модель світу, яка може бути доповнена або скоригована.

Важливим є врахування впливу інтерактивності для розуміння нарративу. Інтерактивність слід розглядати з боку сприйняття аудиторією, де користувач може випробувати різні варіанти запропонованого

автором вибору, зворотний зв'язок і черговість, тобто брати активну участь у створенні нарративу.

Трансмедіація у новинному матеріалі дає змогу створювати ефект присутності та впливати на реципієнта через багато каналів сприйняття. Такого впливу, який можна отримати за допомогою багатьох медіумів, не можна досягти одним кодом або навіть одним медіумом.

Отже, трансмедіація – це 1) процес перекладу інформації із однієї знакової системи в іншу; 2) спосіб розкриття розповіді, створення картини світу через подання інформації у кількох формах (медіумах), на кількох платформах.

На основі аналізу визначень «трансмедіація», «мультимедійність», «кросплатформність» та «кросмедійність» важливо з'ясувати, чим трансмедіація відрізняється від мультимедійності, кросплатформності та кросмедійності.

Згідно з тлумаченням Л. М. Городенко, мультимедійність мережевої комунікації полягає у синтезі візуальних (графічних), звукових, символічних, знакових, текстових, відео та анімаційних можливостей, а також функція розширеної чи покращеної реальності [9, с. 56]. Отже, мультимедійність – це властивість мережевого видання. У свою чергу при трансмедіації інформація, що розкриває одну тему, подається через кілька історій. Кожна така історія виражена за допомогою певного медіуму або поєднання кількох медіумів. Такі історії можуть подаватися як на одній, так і на кількох платформах.

Науковець П. Гутьєрез стверджує: коли версія фільму Сюзанни Голлінс «Голодні ігри» дебютувала в березні, це не була трансмедіація, це була та ж історія, але розказана в новому медіумі, а не різні частини історії, які могли б бути передані у різних медіа. Однак, коли автори «Scholastic», зокрема Патрік Гарман, заохочують пасивних читачів через кросплатформну оповідь, це трансмедіація [4, с. 34]. Отже, П. Гутьєрез тісно пов'язує трансмедіацію із кросплатформністю та наполягає на тому, що при трансмедіації частини історії у різних медіаформатах мають доповнювати один одного. Кросплатформність – це властивість мережевого видання, яка полягає у здатності працювати більше ніж на одній платформі.

Трансмедіація відрізняється від явища кросмедіа, адже стратегії кросмедіа спрямовують аудиторію від одного медіума до іншого, враховуючи, що повну історію користувач отримає, поєднавши інформацію з усіх платформ/каналів. Однак, це не є обов'язковим при трансмедійних стратегіях. Отже, кросмедійність є складовою поняття «трансмедіація» та визначається як спосіб розкриття розповіді, створення картини світу через подання інформації у кількох формах (медіумах).

Тобто мультимедійність та кросплатформність є властивостями мережевого видання, натомість трансмедіація є способом розкриття розповіді, створення картини світу через подання інформації у кількох формах (медіумах), на кількох платформах.

Розглянемо особливості трансмедіації у мережевих виданнях. Загалом трансмедійні процеси передбачають розуміння нарративу на двох окремих рівнях: осмислення сюжету подій та побудова нарративного

світу за допомогою однієї нарративної нитки, синтез нарративних ниток з ширшим нарративним світом [7, с. 131]. Користувачі мають не тільки розуміти нарратив у певному медіумі (тобто сприймати лише одне повідомлення), але й синтезувати масив повідомлень на різних платформах. Вибір медіуму та платформи, на якій розміщується історія, залежить від суті та мети повідомлення як частини нарративу.

Трансмедійний проєкт повинен складатися принаймні трьох основних сюжетних ліній (нарративних ниток), які належать до тієї ж картини світу і розроблені за допомогою різних платформ. Крім того, кожне повідомлення, як правило, має посилання на інше повідомлення того ж нарративу. Таким чином окремі повідомлення формують загальну картину світу певного трансмедійного нарративу.

Кожна платформа мережевого новинного ресурсу виконує свою функцію:

- 1) сайт – для інформування, нелінійної розповіді, вивчення ситуації;
- 2) платформа громадянської журналістики – для взаємодії редакції з аудиторією з приводу певної теми, для аналізу ситуації;
- 3) канал на відеохостингу – для розповідання історій, підведення підсумків і формування очікувань, для попереднього ознайомлення з контентом і заохочення інтересу до історії;
- 4) онлайн-ігри – для занурення користувача в нарративний світ;
- 5) соціальні мережі – для спілкування та обміну повідомленнями.

Розглянемо, як проявляється явище трансмедіації в українських мережевих виданнях. За даними журналу «Новое время» станом на 3 грудня 2015 року лідерами серед українських новинних ресурсів є «Обозреватель», «Цензор» та «Українська правда». Проаналізуємо, як популярні українські новинні ресурси подають трансмедійний нарратив у різних формах та на різних платформах.

«Обозреватель» (<http://obozrevatel.com/>) розміщує новинний дискурс за темою війни на Донбасі таким чином: новини на сайті («В Мариуполе обнаружен тайник с оружием и шевронами "Россия": опубликованы фото» (25.01.16)), новини на сервісі «Радіо онлайн» (<http://myradio.ua/>) («РФ повинна зупинити підтримку терористів на Сході України та допомогти Києву відновити контроль над своїми кордонами, – заявив новообраний президент ПАРЄ Педро Агравунт» (25.01.16)), як лонгрід у спецпроєкті «Щоденник кіборга. "Прокурор" Максим Гришук про останні дні оборони донецького аеропорту» (<http://special.obozrevatel.com/>), відео на каналі «YouTube» «Обозреватель ТВ» (інтерв'ю з блогером Г. Зубко «Росія і світ: що буде далі?» (21.01.16)), у блогах на платформі «Мой обозреватель» (<http://my.obozrevatel.com/>) (матеріал Г. Березовського «Террористы в "ДНР" хотят легализовать свой черный рынок трансплантологии» (24.01.16)), повідомлення у соціальних мережах «Facebook» («В районе аэропорта сохраняется сложная обстановка» (26.01.16)), «ВКонтакте» («В Мариуполе обнаружен тайник с оружием и шевронами "Россия": опубликованы фото» (26.01.16)), «Twitter» («В #Донецке

начался ожесточенный бой: в ход пошли танки и пулеметы» (26.01.16)), «Google+» («Защитники донецкого аэропорта: В аэропорту Борисполь оркестр сыграл в честь киборгов» (21.01.16)).

Новинний ресурс «Цензор» (<http://censor.net.ua/>) поширює нарратив про окупацію Криму на платформах: на сайті («"До мая месяца точно забудете про троллейбус", – жители Крыма надеются, что оккупанты возобновят движение электротранспорта после запуска "третьей нитки энергомоста". ВИДЕО» (22.01.16)), причому такі розповіді подані в різних формах, а саме за допомогою тексту, фото, відео та інтерактивного контенту (форум як обговорення до окремої новини), у соціальних мережах «Facebook» («Украина предлагает формат "Женева+" для перего-воров по деокупации Крыма, – Порошенко» (25.01.16)), «ВКонтакте» («44-летнего фермера Балуха, вывесившего на доме флаг Украины, судят в оккупированном Крыму: "Это присоединение я не признаю". ФОТО» (24.01.16)), «Twitter» («Путин не отказался от планов проложить сухопутный коридор в оккупированный Крым, – разведка» (22.01.16)). Крім того, у новинного ресурсу «Українська правда» є свій канал на відеохостингу «YouTube», акаунти в соціальних мережах «Одноклассники», «LiveJournal», «Google+».

«Українська правда» (<http://www.pravda.com.ua/>) реалізує нарратив щодо ефективності діяльності українського уряду на чолі з А. Яценюком на таких платформах: на сайті (новина «Яценюк: Народ має сказати, якою буде нова Конституція» (24.01.16)), на платформах громадянської журналістики «Форум УП» (<http://forum.pravda.com.ua/>) («Над Яценюком збираються хмари. Дві фракції коаліції хочуть відставки уряду»), «УП. Блоги» (<http://blogs.pravda.com.ua/>) (матеріал В. Уколова «Як "успішний" прем'єр Конституцію поміняв» (24.01.16)), «Народні блоги» (<http://narodna.pravda.com.ua/>) (матеріал В. Бровка «Тарифный майдан = отставка Яценюка?!» (12.11.15)), у соціальних мережах «Facebook» (повідомлення «А ви готові змінювати Конституцію на всенародному голосуванні, встановлювати "правила гри"?» (24.01.16) із посиланням на новину на сайті), «Twitter» («Народ має сказати, яка має бути нова Конституція – Яценюк» (24.01.16)). Крім того, у новинного ресурсу «Українська правда» є свій канал на відеохостингу «YouTube», акаунти в соціальній мережі «ВКонтакте».

На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що українські новинні ресурси найчастіше використовують такі платформи для всебічного розкриття нарративу: сайт, платформи громадянської журналістики, канал на відеохостингу, соціальні мережі. Натомість вони мають звернути особливу увагу на таку платформу, як онлайн-ігри.

Висновки. Отже, в результаті проведеного дослідження було отримано такі висновки.

1. Трансмедіація – це 1) процес перекладу інформації із однієї знакової системи в іншу; 2) спосіб розкриття розповіді, створення картини світу через подання інформації у кількох формах (медіумах), на кількох платформах.

2. Мультимедійність та кросплатформність є властивостями мережевого видання, натомість транс-

медіація є способом розкриття розповіді, створення картини світу через подання інформації у кількох формах (медіумах), на кількох платформах. Крос-медійність є складовою поняття «трансмедіація» та визначається як спосіб розкриття розповіді, створення картини світу через подання інформації у кількох формах (медіумах).

3. Українські новинні ресурси найчастіше використовують такі платформи для всебічного розкриття

нарративу: сайт, платформи громадянської журналістики, канал на відеохостингу, соціальні мережі. Натомість вони мають звернути особливу увагу на таку платформу, як онлайн-ігри. Українські новинні ресурси використовують різні форми подання трансмедійної історії: текст, зображення, відео, аудіо, – звертають увагу на інтерактивність та заохочують аудиторію до комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Magee, P. A., Leeth, J. H. Using transmediation in elementary preservice teacher education. A literacy and science collaborative // *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. – № 58 (4). Dec 2014/Jan 2015. P. 327-336.
2. Hill, A. Using Interdisciplinary, Project-Based, Multimodal Activities to Facilitate Literacy Across the Content Areas. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 2014. Is. 57 (6). P. 450-460.
3. Mills, K. A. 'I'm making it different to the book': Transmediation in young children's multimodal and digital texts // *Australasian Journal of Early Childhood*, 2011. Vol. 36. Number 3. P. 56-65.
4. Gutierrez, P. Every platform tells a story // *School Library Journal*. June, 2012. P. 32-34.
5. Salkowitz, R. The future of reading: 10 trends for 2014 and beyond / Rob Salkowitz // *Publishers weekly*, 2014. January 20. P. 24-25.
6. Scolari, Carlos A. Transmedia storytelling: Implicit consumers, narrative worlds, and branding in contemporary media production // *International Journal of Communication*, 2009. Is. 3 (3). P. 586-606.
7. Sangalang, A., Quintero Johnson, J. M., Ciancio, K. E. Exploring audience involvement with an interactive narrative: implications for incorporating transmedia storytelling into entertainment-education campaigns // *A South-North Journal of Cultural & Media Studies*, 2013. Vol. 27. Is. 1. P. 127-146.
8. Jenkins, H. Transmedia storytelling 101 // *Confessions of an aca-fan: the official weblog of Henry Jenkins*, 2007. Mode of access: http://henryjenkins.org/2007/03/transmedia_storytelling_101.html
9. Городенко Л. М. Теорія мережевої комунікації: монографія / За заг. ред. В. Ф. Іванова. К.: Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2012. 387 с.
10. НВ определило 15 самых популярных украинских новостных сайтов // *nv.ua*, 2015. Режим доступа: <http://nv.ua/techno/gadgets/nv-opredelilo-15-samyh-populjarnyh-ukrainskih-novostnyh-sajtov-83776.html>

REFERENCES

1. Magee, P. A., Leeth, J. H. Using transmediation in elementary preservice teacher education. A literacy and science collaborative // *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. – № 58 (4). Dec 2014/Jan 2015. P. 327-336.
2. Hill, A. Using Interdisciplinary, Project-Based, Multimodal Activities to Facilitate Literacy Across the Content Areas. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 2014. Is. 57 (6). P. 450-460.
3. Mills, K. A. 'I'm making it different to the book': Transmediation in young children's multimodal and digital texts // *Australasian Journal of Early Childhood*, 2011. Vol. 36. Number 3. P. 56-65.
4. Gutierrez, P. Every platform tells a story // *School Library Journal*. June, 2012. P. 32-34.
5. Salkowitz, R. The future of reading: 10 trends for 2014 and beyond / Rob Salkowitz // *Publishers weekly*, 2014. January 20. P. 24-25.
6. Scolari, Carlos A. Transmedia storytelling: Implicit consumers, narrative worlds, and branding in contemporary media production // *International Journal of Communication*, 2009. Is. 3 (3). P. 586-606.
7. Sangalang, A., Quintero Johnson, J. M., Ciancio, K. E. Exploring audience involvement with an interactive narrative: implications for incorporating transmedia storytelling into entertainment-education campaigns // *A South-North Journal of Cultural & Media Studies*, 2013. Vol. 27. Is. 1. P. 127-146.
8. Jenkins, H. Transmedia storytelling 101 // *Confessions of an aca-fan: the official weblog of Henry Jenkins*, 2007. Mode of access: http://henryjenkins.org/2007/03/transmedia_storytelling_101.html
9. Gorodenko L. The theory of network communication: monograph / General scientific editing by V. F. Ivanov. Kyiv: The Academy of Ukrainian Press, The Center of Free Press, 2012. 387 p.
10. NV defined 15 the most popular Ukrainian news sites // *nv.ua*, 2015. Mode of access: <http://nv.ua/techno/gadgets/nv-opredelilo-15-samyh-populjarnyh-ukrainskih-novostnyh-sajtov-83776.html>

Transmediation of content in Ukrainian news sites

O. Khvorostyna

Abstract. The news sites take into account the special aspects of perception the information from screen and pay attention to presentation the messages in various forms and on different platforms. The concept of transmediation and the areas where this term functions are defined in the article. The concepts' borders of transmediation, multimedia, crossplatform and crossmedia are marked. It was analyzed how Ukrainian news sites present the transmedia storytelling in various forms and on different platforms.

Keywords: *transmediation, news sites, storytelling, form of information, platform.*

Трансмедіація контенту українських новостних ресурсів

О. В. Хворостына

Аннотация. Учитывая особенности восприятия информации в сети новостные ресурсы обращают особое внимание на представление сообщений в различных формах и на различных платформах. В статье определено понятие «трансмедіація» и сферы, в которых используется этот термин. Очерчены границы понятий «трансмедіація», «мультимедійність», «кросплатформність» и «кросмедійність». Проанализировано, как украинские новостные ресурсы раскрывают трансмедійний нарратив в различных формах и на различных платформах.

Ключевые слова: *трансмедіація, новостной ресурс, нарратив, форма представления информации, платформа.*